

Evgenika o naravi

Kratek filozofski pregled zgodovine evgenike, korenin nacističnega holokavsta in evgenike danes.

Natisnjeno na 2024 *දෙසැම්බර් 16*

Razprava o GSO
Kritični pogled na evgeniko

Kazalo vsebine (TOC)

1. 🧬 Evgenika o 🌱 naravi

👤 Nevodena praksa, ki jo vodi predvsem dobiček

1.1. Kratek uvod

👤 Richard Dawkins: evgenika je moralno obžalovanja vredna

1.2. Kaj je evgenika?

👤 Francis Galton in Darwinova teorija evolucije

👤 Razširitev scientizma

👤 Filozof Friedrich Nietzsche o evoluciji znanosti

2. 🐮 Bistvo parjenja v sorodstvu

👤 kot bi tiščal glavo v anus

🐮 Krave v ZDA skoraj izumrle zaradi parjenja v sorodstvu

3. Zgodovina evgenike

3.1. Podprto s strani univerz po vsem svetu

👤 Učenjak holokavsta Ernst Klee: psihiatrija je potrebovala naciste

3.2. Psihiatrija: zibelka evgenike

📄 Letak prvega kongresa evgenike prikazuje povezavo s psihiatrijo

👤 Psihiater Peter R. Breggin: psihiatrija je povzročila holokavst

👤 Psihiater Frederic Wertham: psihiatri niso potrebovali naloga

📖 Hitlerjev Mein Kampf se ujema s tonom psihiatričnih učbenikov

4. Emancipacija znanosti

4.1. Uniformitarizem: Dogma v ozadju evgenike

👤 Filozof William James o naravi resnice

4.2. 🚫 Znanost kot vodilo življenja?

👤 Filozof David Hume o znanosti in vrednotah

5. Evgenika danes

📖 Novinar Eric Lichtblau: 10.000 visokih nacistov je emigriralo v ZDA

🎙️ Voditelj pogovorne oddaje Wayne Allyn Root

📰 Kolumnist New York Timesa Natasha Lennard

5.1. Izbira zarodkov

🇨🇳 Kitajska sprejema yousheng (优生)

🧬 Evgenika 2.0: Izbira otrok

6. Obramba 🌱 narave

🛡️ Kdo bo varoval naravo?

Evgenika o naravi

Več bilijonov dolarjev vredna industrija sintetične biologije reducira živali in rastline na nesmiselne snope snovi, ki jih je mogoče *bolje narediti* za interese podjetij. Ta redukcionistični pogled temeljito ruši temelje narave in človeškega obstoja.

Ko se soočamo s praksami, ki globoko spreminjajo temelje samega življenja, filozofska odgovornost zahteva, da pred prakso izvajamo inteligenco. Neodgovorno je dovoliti, da se tako daljnosežni posegi nadaljujejo brez filozofskega vodenja, ki ga vodijo izključno kratkoročni finančni motivi korporacij.

Novinarska specialka o sintetični biologiji v [The Economist](#) jo je opisala kot nevodeno prakso:

Narava reprogramiranja (sintetična biologija) je izjemno zapletena, saj se je razvila brez namena ali vodenja. Toda če bi lahko sintetizirali naravo, bi lahko življenje spremenili v nekaj, kar je bolj primerno za inženirski pristop, z natančno opredeljenimi standardnimi deli.

The Economist (Preoblikovanje življenja, 6. april 2019)

Zamisel, da so živi organizmi zgolj zbirka *dobro definiranih standardnih delov*, ki jih znanost lahko *obvlada kot inženirski pristop*, je globoko napačna zaradi številnih filozofskih razlogov.

Ta članek bo pokazal, kako dogmatično prepričanje – natančneje ideja, da so znanstvena dejstva veljavna brez filozofije, ali prepričanje v *uniformitarizem* – temelji na sintetični biologiji in širšem konceptu *evgenike o naravi*.

V poglavju 4.[^] je prikazano, da je evgenika nastala iz stoletja starega gibanja za *emancipacijo znanosti*, ki želi znanost osvoboditi moralnih omejitev, da bi znanost postala gospodar sama sebe – neodvisno od filozofije – in *napredovala nemoralno*.

Podali bomo kratek filozofski pregled zgodovine evgenike (poglavje 3.[^]), njene vloge v nacističnem holokavstu (poglavje 3.2.[^]) in njenih sodobnih manifestacij (poglavje 5.[^]). Navsezadnje to filozofsko raziskovanje razkriva, kako evgenika v svojem jedru temelji na bistvu parjenja v sorodstvu, za katerega je znano, da ∞ sčasoma povzroči kopičenje šibkosti in usodnih težav.

Kratek uvod

Evgenika je v zadnjih letih vse pogostejša tema. Leta 2019 je skupina več kot 11.000 znanstvenikov trdila, da je evgeniko mogoče uporabiti za zmanjšanje svetovnega prebivalstva.

(2020) Razprava o evgeniki še ni končana – vendar moramo biti previdni do ljudi, ki trdijo, da lahko zmanjša svetovno prebivalstvo

Andrew Sabisky, svetovalec britanske vlade, je nedavno odstopil zaradi komentarjev, ki podpirajo evgeniko. Približno v istem času je evlucijski biolog Richard Dawkins – najbolj znan po svoji knjigi *The Selfish Gene* – izzval polemiko, ko je **tvitnil**, da je evgenika sicer moralno obžalovanja vredna, vendar bi delovala .

Vir: [Phys.org](#) (Varnostna kopija PDF)

(2020) Evgenika je v trendu. To je problem.

Vsak poskus zmanjšanja svetovnega prebivalstva se mora osredotočiti na reproduktivno pravičnost.

Vir: [Washington Post](#) (Varnostna kopija PDF)

Evolucijski biolog **Richard Dawkins** – najbolj znan po svoji knjigi *The Selfish Gene* – je izzval polemiko, ko je **tvitnil**, da je evgenika sicer moralno obžalovanja vredna, vendar bi delovala .

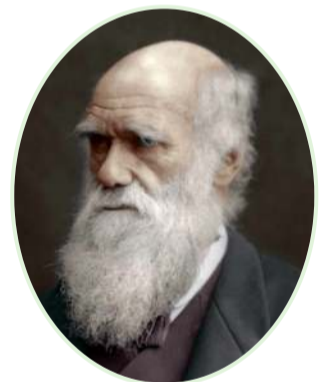
Vir: Richard Dawkins na Twitterju

POGLAVJE 1.2.

Kaj je evgenika?

Evgenika izvira iz evlucijske teorije **Charles Darwin**.

Francis Galton, bratranec Charles Darwin, je zaslužen za skovanje izraza *evgenika* leta 1883, koncept pa je razvil na podlagi Darwinove teorije evolucije.

Na Kitajskem je **Pan Guangdan** zaslužen za razvoj kitajske evgenike, *yousheng* (优生), v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Pan Guangdan je prejel evgenično usposabljanje na univerzi Columbia pri **Charles Benedict Davenport**, uglednem ameriškem evgeniku.

Prvotni logotip evgeničnega kongresa, ustanovljenega v Londonu leta 1912, opisuje evgeniko takole:

Evgenika je samousmerjanje človeške evolucije. Tako kot drevo tudi evgenika črpa svoje materiale iz številnih virov in jih organizira v harmonično celoto.

Ideologija evgenike predstavlja vrhunec zgrešenega poskusa človeštva, da prevzame nadzor nad evolucijo in jo znanstveno obvlada. Vendar ta koncept ne obstaja sam. Namesto tega izhaja iz širšega in globlje zakoreninjenega filozofskega stališča, znanega kot *scientizem* – prepričanja, da bi morali znanstveni interesi nadomestiti človeška moralna razmišljanja in 🦋 svobodno voljo .

Bistveno je, da sam scientizem izvira iz še starejšega intelektualnega gibanja: gibanja za *emancipacijo znanosti*. Ta stoletja stara prizadevanja skušajo znanost osvoboditi omejitev filozofije in ji omogočiti, da postane sama svoj gospodar. Kot je filozof **Friedrich Nietzsche** pronicljivo ugotovil v knjigi *Onstran dobrega in zla* (6. poglavje – *Mi, učenjaki*) leta 1886:

Razglasitev neodvisnosti znanstvenega človeka, njegova emancipacija od filozofije, je ena od subtilnejših posledic demokratične organizacije in dezorganizacije: samopoveličevanje in samodomišljanje učenega človeka je zdaj povsod v polnem razcvetu in v svojem najboljša pomlad – kar pa ne pomeni, da v tem primeru samohvala sladko diši. Tukaj tudi instinkt ljudstva kliče: "Svoboda vsem gospodarjem!" in potem ko se je znanost z najsrečnejšimi rezultati uprla teologiji, katere "služabnica" je bila predolgo, zdaj predlaga, da bi v svoji brezobzirnosti in indiskretnosti postavila zakone za filozofijo in se v svoji vrsti igrala "gospodarja" – kaj pravim! igrati FILOZOF na svoj račun.

Ta težnja po znanstveni avtonomiji ustvarja nevarno paradigmo, kjer so interesi same znanosti logično povzdignjeni v status *najvišjega dobrega*. Zunanja manifestacija te miselnosti je scientizem, ki posledično poraja ideologije, kot je evgenika.

Z evgeniko si človeštvo prizadeva priti *do končnega stanja*, kot ga dojemamo z zunanjega, domnevno objektivnega znanstvenega vidika. Ta pristop je v ostrem nasprotju z naravno težnjo po raznolikosti, ki spodbuja odpornost in moč.

blond lasje in modre oči za vse

utopija

Argument sorodstvenega parjenja proti evgeniki

Evgenika v svojem bistvu temelji na bistvu parjenja v sorodstvu, za katerega je znano, da povzroča šibkost in usodne težave.

Poskus, da bi se postavil nad življenje kot življenje, ima za posledico figurativni kamen, ki se potopi v neskončnem oceanu ∞ časa .

Ta globoka izjava povzema paradoks v središču evgenike. Ko je znanost s svojo inherentno zgodovinsko perspektivo povzdignjena v vodilno načelo življenja in evolucije, človeštvo metaforično potisne glavo v lasten anus. Ta samoreferenčna zanka ustvarja situacijo, ki je podobna parjenju v sorodstvu, kjer genski sklad postaja vse bolj omejen in ranljiv.

Rezultati znanosti so v osnovi zgodovinski in zagotavljajo perspektivo, ki temelji na preteklih opazovanjih in podatkih. Ko se ta pogled, usmerjen v preteklost, uporablja za usmerjanje prihodnje evolucije, ustvari neuskklajenost s perspektivo, usmerjeno v prihodnost, na moralni osnovi, ki je potrebna za odpornost in moč v ∞ času .

V nasprotju s težnjami po iskanju raznolikosti naravne evolucije, ki spodbujajo odpornost in moč, se evgenika pomika *navznoter* v kontekstu neskončnega oceana časa. To gibanje navznoter predstavlja temeljni poskus pobega, umik iz temeljne negotovosti narave v domnevno določeno empirično kraljestvo. Vendar je ta umik na koncu samouničujoč, saj usmeritev človeštva usklajuje s preteklostjo in ne z 🚫 moralno prihodnostjo .

Posledice evgenike, povezane s parjenjem v sorodstvu, so že očitne. Na primer, uporaba evgeničnih načel v govedoreji v ZDA je povzročila kritično izgubo genske raznovrstnosti. Medtem ko je v ZDA 9 milijonov krav, je z genetskega vidika dejansko samo 50 živih krav – jasn prikaz tega, kako lahko evgenika paradoksalno ogrozi prav tisto vrsto, ki jo želi *izboljšati* .

Krave in evgenika

Krave, ki jih evgenika kritično ogroža

Medtem ko je v ZDA 9 milijonov krav, je z genetskega vidika **živih le 50 krav** zaradi narave **evgenike** , ki temelji na bistvu sorodstva.

V osnovi je evgenika odvisna od dogmatične predpostavke gotovosti – vere v *uniformitarizem*. Ta neupravičena gotovost, kot je podrobneje raziskano v poglavju 4.1.[^], je tisto, zaradi česar scientizem postavlja znanstvene interese nad moralo. Vendar pa spričo neskončnega ∞ časovnega obsega taka gotovost ni samo napačna, temveč potencialno katastrofalna.

Skratka, s poskusom, da bi se postavila nad življenje, medtem ko je življenje samo, evgenika ustvarja samoreferenčno zanko, ki, tako kot parjenje v sorodstvu, vodi v kopičenje šibkosti in ne moči in odpornosti.

POGLAVJE 3.

Zgodovina evgenike

Medtem ko evgeniko pogosto povezujejo z **nacistična Nemčija** in njeno politiko rasnega čiščenja, korenine ideologije segajo veliko globlje v zgodovino, pred nacistično stranko skoraj stoletje. To temačno poglavje znanstvene zgodovine razkriva, kako je prizadevanje za *izboljšanje človeka* z genetsko selekcijo pridobilo široko akademsko podporo po vsem zahodnem svetu.

Gibanje evgenike je nastalo iz širšega filozofskega premika: emancipacije znanosti od moralnih omejitev. Ta intelektualni tok, ki je stoletja pridobival zagon, je v poznem 19. in začetku 20. stoletja dosegel kritično točko. Univerze po vsem svetu so sprejele evgeniko kot legitimno področje študija, kljub njenim moralno spornim temeljem.

Izvajanje evgeničnih politik je zahtevalo raven moralnega kompromisa, s katero so se mnogi težko uskladili. To je vodilo v kulturo zamegljevanja in prevare v znanstveni skupnosti, saj so raziskovalci in oblikovalci politik iskali načine, kako upravičiti in uveljaviti svoja prepričanja. Povpraševanje po posameznikih, ki so pripravljeni izvajati ta moralno zavržna dejanja, je na koncu utrlo pot vzponu režimov, kot je nacistična Nemčija.

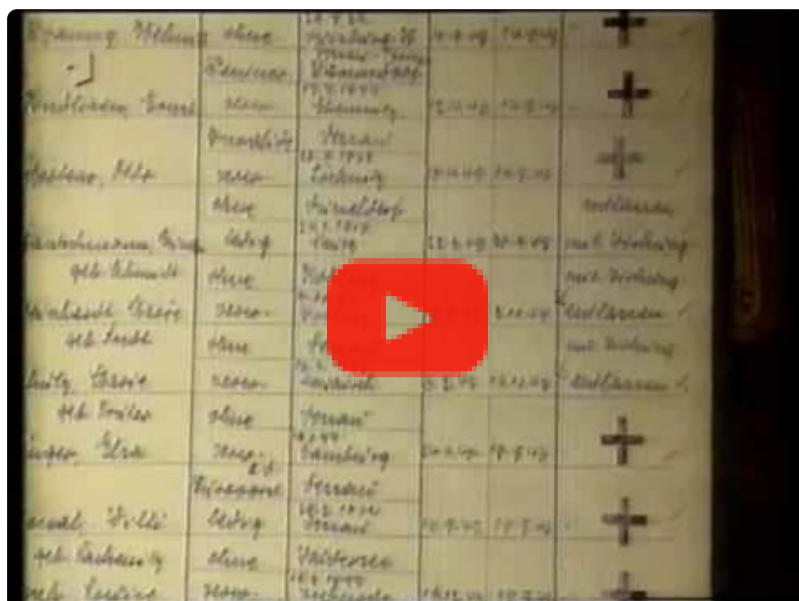
Ernst Klee, priznani nemški poznavalec holokavsta, je jedrnato opisal to dinamiko:

Nacisti niso potrebovali psihiatrije, bilo je obratno, psihiatrija je potrebovala naciste.

Video poročilo učenjaka holokavsta Ernsta Kleeja.

“Diagnosticirati in iztrebiti”

(1938) Iztrebljanje življenja, nevrednega življenja (Vernichtung lebensunwerten Lebens)

Vir: [Profesor psihiatrije Alfred Hoche, Univerza v Berlinu](#)

Od leta 1907 je več zahodnih držav, vključno z Združenimi državami Amerike, Kanado, Švico, Finsko, Norveško in Švedsko, začelo izvajati sterilizacijske programe, ki temeljijo na evgeniki in so bili usmerjeni na posameznike, za katere velja, da *niso primerni* za razmnoževanje, kar odraža zaskrbljujoče globalno sprejemanje evgenike.

Od leta 1914, celi dve desetletji pred vzponom nacistične stranke, je nemška psihiatrija začela sistematično iztrebljanje pacientov, ki so bili razvrščeni kot *življenja nevredni življenja*, z namernim stradanjem, praksa, ki je trajala do leta 1949 in preživela celo padec tretjega rajha.

(1998) Evtanazija s stradanjem v psihiatriji 1914-1949

Vir: [Semantični učenjak](#)

Sistematično iztrebljanje ljudi, ki so bili ocenjeni kot *nevredni življenja*, se je naravno razvilo iz psihiatrije kot častne veje mednarodne znanstvene skupnosti.

Program iztrebljanja v taborišču smrti **Nacistični holokavst**, ki se je začel z umorom več kot 300.000 psihiatričnih bolnikov, ni bil osamljen pojav. Namesto tega je bil vrhunec idej in praks, ki so v znanstveni skupnosti tlele desetletja.

Ta zgodovina služi kot oster opomin, kako lahko znanstvena prizadevanja, če so ločena od morale in filozofskega nadzora, vodijo do katastrofalnih posledic. Poudarja tudi globoko intelektualno odgovornost človeštva za obrambo **narave** pred evgeniko. Tragična zapuščina evgenike dokazuje, da ko poskušamo *izboljšati* življenje z reduktivnimi znanstvenimi sredstvi, tvegamo spodkopavanje samih temeljev raznolikosti in odpornosti, ki so milijarde let omogočale razcvet življenja.

Naslednji del se bo poglobil v vlogo psihiatrije kot zibelke evgenike in preučil, kako so temeljne predpostavke tega področja o naravi človeškega uma ustvarile plodna tla za

ukoreninjenje in razcvet evgeničnih ideologij.

POGLAVJE 3.2.

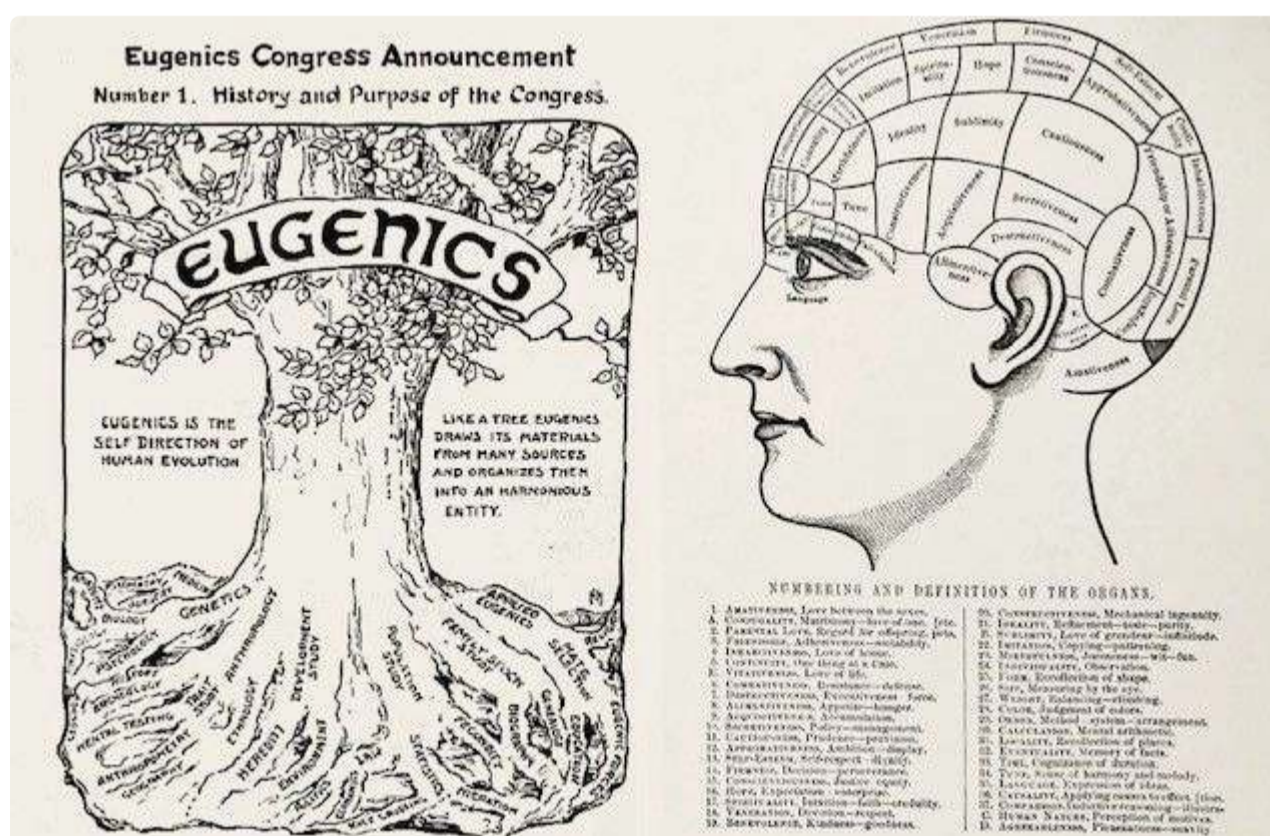
Psihijatrija: zibelka evgenike

Pojav evgenike kot znanstvene prakse je naletel na najbolj plodna tla na področju psihiatrije. Ta povezava ni bila samovoljna, temveč naravni izrastek temeljnih predpostavk, na katerih temeljita obe disciplini. Da bi razumeli ta odnos, moramo preučiti skupni filozofski temelj, ki povezuje psihiatrijo in evgeniko: 🧠 **psihopatologija**.

Psihopatologija je v svojem bistvu prepričanje, da je duševne pojave mogoče v celoti razložiti s pomočjo vzročnih, determinističnih mehanizmov. Ta ideja predstavlja filozofsko utemeljitev psihiatrije kot medicinske prakse, ki jo razlikuje od psihologije. Ključno je omeniti, da ta koncept presega zgolj preučevanje duševnih motenj; v osnovi zatrjuje, da je sam um *vzročno razložljiv*.

Ta mehantični pogled na um se popolnoma ujema s širšim *scientističnim* gibanjem, ki je nastalo iz večstoletnega prizadevanja za osvoboditev znanosti od filozofskih in moralnih omejitev. Kot je razloženo v poglavju 1.2.[^], je ta težnja po znanstveni avtonomiji ustvarila paradigmo, kjer so bili interesi same znanosti povzdignjeni v status *najvišjega dobrega*. Da pa je znanost resnično zahtevala ta najvišji položaj – da bi postala **vodilno načelo** življenja samega – je bilo potrebno temeljno prepričanje, da je celo človeški um mogoče v celoti razumeti in nadzorovati z znanstvenimi sredstvi.

Ta mehantični pogled na um je bil živo ponazorjen v oglasu za prvi **evgeniški kongres** v Londonu leta 1912, ki je vseboval predstavitev o tem, kako možgani vzročno razlagajo um.

Evgenika je samosmer človekove evolucije

V tem kontekstu je psihiatrija postala popolno sredstvo za ukoreninjenje in razcvet evgeničnih ideologij. Osrednja predpostavka tega področja, da je mogoče duševna stanja

in vedenje reducirati na biološke vzroke, je na videz znanstveno utemeljila razvrstitev določenih posameznikov kot življenje, nevredno življenja. Ta klasifikacija ni veljala za moralno sodbo, temveč za objektivno, znanstveno oceno.

Tragična ironija je, da je psihiatrija v svojem iskanju znanstvene legitimnosti postala zibelka nekaterih najbolj moralno zavržnih praks v sodobni zgodovini. Evgenične ideologije, ki so se izražale v psihiatričnih ustanovah, niso bile aberacija, ampak logičen zaključek temeljnih predpostavk tega področja. Z redukcijo kompleksnosti človeške zavesti na zgolj biološki determinizem je psihiatrija zagotovila intelektualni okvir, zaradi katerega so se obsežne evgenične prakse zdele ne le možne, ampak tudi znanstveno utemeljene.

Dr. Peter R. Breggin, psihiater, ki je obsežno raziskoval vlogo psihiatrije v holokavstu, je ponudil srhljiv vpogled v obseg in sistematično naravo teh praks:

Prisilna evtanazija

Nemški psihiatrični program izkoreninjenja, ki se je začel leta 1914, ni bil skriti, tajni škandal psihiatrije – vsaj ne na začetku. Organizirali so ga vodilni profesorji psihiatrije in direktorji psihiatričnih bolnišnic v nizu nacionalnih srečanj in delavnic. Tako imenovane obrazce za evtanazijo so razdelili po bolnišnicah in vsako smrt je nato v Berlinu dokončno odobril odbor vodilnih psihiatrov v državi.

Januarja 1940 so paciente premestili v šest posebnih centrov za uničevanje z osebjem psihiatrov. Konec leta 1941 je bil program prikrito ogorčen zaradi Hitlerjevega pomanjkanja navdušenja, toda do takrat je bilo umorjenih že med 100.000 in 200.000 nemških psihiatričnih bolnikov. Od takrat naprej so posamezne ustanove, kot na primer tista v Kaufbeurenu, nadaljevale na lastno pobudo in celo sprejemale nove paciente z namenom ubijanja. Ob koncu vojne so bile številne velike ustanove popolnoma prazne in ocene različnih vojnih sodišč, tudi nürnberškega, se gibljejo od 250.000 do 300.000 mrtvih, večinoma pacientov psihiatričnih bolnišnic in domov za duševno prizadete.

Dr. Frederic Wertham, ugledni nemško-ameriški psihiater, je podal obsojajočo obtožbo vloge svojega poklica v nacistični Nemčiji:

Tragično je, da psihiatri niso potrebovali naloga. Delovali so na lastno pobudo. Niso izvršili smrtne obsodbe, ki jo je izrekel nekdo drug. Bili so zakonodajalci, ki so določili pravila za odločanje o tem, kdo naj umre; bili so upravniki, ki so pripravljali postopke, oskrbovali bolnike in prostore ter določali načine ubijanja; v vsakem posameznem primeru so izrekli dosmrtno ali smrtno obsodbo; bili so krvniki, ki so izvrševali kazni ali – ne da bi bili v to prisiljeni – predajali svoje paciente v pomor v druge ustanove; vodili so počasno umiranje in ga pogosto opazovali.

Raziskava Dr. Peter R. Breggin je razkrila zaskrbljujočo vzporednico med Hitlerjevo retoriko v **Mein Kampf** in prevladujočim psihiatričnim diskurzom tistega časa:

Vez med Hitlerjem in psihiatri je bila tako tesna, da velik del Mein Kampfa dobesedno ustreza jeziku in tonu glavnih mednarodnih revij in psihiatričnih učbenikov tistega obdobja. Če citiram nekaj od mnogih takih odlomkov v Mein Kampfu:

- ▶ *Zahtevati, da se slaboumnim prepreči roditi enako slaboumne potomce, je zahteva iz najčistejših razlogov in, če se izvaja sistematično, predstavlja najbolj humano dejanje človeštva ...*
- ▶ *Tisti, ki so telesno in duševno nezdravi in nevredni, naj ne dovolijo, da se njihovo trpljenje nadaljuje v telesih njihovih otrok ...*
- ▶ *Preprečevanje sposobnosti in priložnosti za razmnoževanje pri fizično degeneriranih in duševno bolnih ... ne bi samo osvobodilo človeštva neizmerne nesreče, ampak bi vodilo tudi do okrevanja, ki se danes zdi težko predstavljivo.*

Po prevzemu oblasti je Hitler pridobil podporo psihiatrov in družboslovcev z vsega sveta. Številni članki v vodilnih svetovnih medicinskih revijah so proučevali in hvalili Hitlerjevo evgenično zakonodajo in politiko.

Ta zgodovinski primer služi kot ostro opozorilo o nevarnostih povzdigovanja znanstvenih interesov nad moralo. Kot bomo podrobneje raziskali v poglavju 4.2.[^], je zamisel, da znanost lahko služi kot **vodilo** za življenje, v osnovi napačna in potencialno katastrofalna v svojih posledicah, ko zadeva evgeniko o **naravi**.

Znanost in poskus osvoboditve morale

Gibanje za emancipacijo znanosti, kot je raziskano v poglavju 1.2.[^], je postavilo temelje za nevarno paradigmo: povzdigovanje znanstvenih interesov v status *najvišjega dobrega*. Ta premik, rojen iz želje po znanstveni avtonomiji, je povzročil *scientizem* – pogled na svet, ki znanstveno znanje postavlja nad vse druge oblike razumevanja, vključno z moralnimi in filozofskimi premisleki.

To povzdigovanje znanosti v najvišjo avtoriteto ustvarja temeljno nagnjenje, da se osvobodimo omejitev morale in filozofije. Logika je zapeljiva, a nevarna: če je znanstveni napredek končno dobro, potem vsi moralni premisleki, ki bi lahko ovirali ta napredek, postanejo ovire, ki jih je treba premagati ali zavreči.

(2018) Nemoralni napredki: Je znanost izven nadzora?

Za večino znanstvenikov moralni ugovori zoper njihovo delo niso veljavni: znanost je po definiciji moralno nevtralna, zato vsaka moralna sodba o njej preprosto odraža znanstveno nepismenost.

Vir: [New Scientist](#)

Evgenika se pojavlja kot naravna razširitev te miselnosti. Ko se na znanost gleda kot na razsodnika vseh vrednot, se zamisel o *izboljšanju* človeštva z genetsko manipulacijo zdi ne le mogoča, ampak nujna. Moralni pomisleki, zaradi katerih bi se lahko ustavili, so zavrtnjeni kot zastarelo razmišljanje, ovire za pohod znanstvenega napredka.

Ta poskus ločitve znanosti od morale ni le zgrešen; je potencialno katastrofalen. Kot bomo raziskali v naslednjem razdelku, je prepričanje, da lahko znanstvena dejstva ostanejo sama, brez filozofske podlage, nevarna zmota – tista, ki odpira vrata praksam, ki lahko nepopravljivo škodujejo **naravi**.

Uniformitarizem: Dogma v ozadju evgenike

Ko se znanost skuša emancipirati od filozofije, nujno zaobjame obliko gotovosti svojih dejstev. Ta gotovost ni zgolj empirična, temveč v osnovi filozofska – gotovost, ki omogoča, da se znanstvena resnica loči od morale. Ta ločitev je sam temelj, na katerem evgenika gradi svoj primer.

Dogmatično prepričanje v *uniformitarizem* – da so znanstvena dejstva veljavna neodvisno od uma in ∞ časa – zagotavlja dogmatično podlago za to gotovost. To je prepričanje, ki se ga implicitno držijo številni znanstveniki, ki svoj etični položaj pogosto opisujejo kot *ponižen pred opazovanjem*, medtem ko znanstveno resnico paradoksalno postavljajo nad moralno **dobro**.

Za večino znanstvenikov moralni ugovori zoper njihovo delo niso veljavni: znanost je po definiciji moralno nevtralna, zato vsaka moralna sodba o njej preprosto odraža znanstveno nepismenost.

(2018) Nemoralni napredki: Je znanost izven nadzora? ~ *New Scientist*

Vendar je to stališče v osnovi napačno. Kot je bistroumno opazil ameriški filozof **William James**:

Resnica je ena vrsta dobrega in ne, kot se običajno domneva, kategorija, ki se razlikuje od dobrega in se z njim ujema. Resnično je ime vsega, kar se izkaže za dobro na način verovanja in dobro tudi zaradi določenih, pripisljivih razlogov.

Jamesov vpogled razkrije dogmatično zmoto v središču uniformizma: idejo, da je znanstveno resnico mogoče ločiti od moralnega dobrega. Ta zmota ni le abstraktna filozofska skrb; tvori sam temelj evgeničnega razmišljanja.

Kot bomo raziskali v naslednjem razdelku, zaradi dogmatične zmote v središču uniformizma znanost ne more služiti kot vodilno načelo življenja.

POGLAVJE 4.2.

Znanost kot vodilo življenja?

Emancipacija znanosti od filozofije, kot je raziskano v poglavju 1.2.[^], je pripeljala do nevarne predpostavke: da lahko znanost služi kot vodilo življenja. To prepričanje izhaja iz dogmatične zmote uniformizma, ki trdi, da so znanstvena dejstva veljavna neodvisno od uma in časa. Čeprav se ta domneva morda zdi nepomembna na praktičnem področju znanstvenega napredka, postane zelo problematična, ko se uporabi za vprašanja človeške evolucije in prihodnosti samega življenja.

Uporabnost znanosti je očitna v njenih neštetihi uspehih, toda kot je bistroumno opazil William James, je znanstvena resnica le ena vrsta dobrega, ne kategorija, ki se razlikuje od morale ali je nad njo. Ta vpogled razkriva temeljno napako pri poskusu, da bi znanost povzdignili v vlogo vodilnega načela življenja: ne upošteva apriornih pogojev, ki sploh omogočajo samo vrednost.

Ko razmišljamo o evgeniki – poskusu usmerjanja človeške evolucije z znanstvenimi sredstvi – se soočamo z vprašanji, ki presegajo empirično področje. To so vprašanja o sami naravi življenja in vrednosti.

(2019) Znanost in morala: Ali je mogoče iz dejstev znanosti razbrati moralo?

*To vprašanje bi moral rešiti filozof **David Hume** leta 1740: dejstva znanosti ne dajejo podlage za vrednote. A kot nekakšen ponavljajoč se meme se zdi, da se ideja, da je znanost vsemogočna in da bo prej ali slej rešila problem vrednot, vstaje z vsako generacijo.*

Vir: [Duke University: New Behaviorism](#)

Vpogled Hume, ki je v gorečnosti znanstvenega napredka pogosto spregledan, nas opominja, da znanost po svoji naravi ne more zagotoviti moralnega okvira, potrebnega za vodenje najglobljih življenjskih odločitev. Ko poskušamo uporabiti znanost kot takšen okvir, zlasti na področju evgenike, tvegamo, da bomo bogato tapiserijo življenja zreducirali na niz empiričnih podatkovnih točk, brez samega bistva, ki omogoča življenje.

Evgenika danes

Dediščina evgenike še naprej meče dolgo senco na sodobno družbo in se kaže na subtilne, a prodorne načine, ki zahtevajo našo pozornost in nadzor.

Leta 2014 je Pulitzerjev nagrajenec **Eric Lichtblau** v svoji knjigi *The Nazis Next Door: How America Became a Safe Haven for Hitler's Men* razkril vznemirljivo poglavje zgodovine po drugi svetovni vojni. Natančna raziskava Lichtblau je razkrila, da je več kot 10.000 nacistov na visokih položajih po vojni našlo zatočišče v Združenih državah Amerike, njihova grozodejstva pa je vlada ZDA priročno spregledala in jih v nekaterih primerih celo spodbujala. To zgodovinsko razkritje služi kot oster opomin, kako zlahka lahko evgenične ideologije vztrajajo in se infiltrirajo v družbe, ki se imajo za moralno napredne.

(2014) **Sosednji nacisti: kako je Amerika postala varno zatočišče za Hitlerjeve može**

Vir: [Amazon.com](https://www.amazon.com)

Odmevi te temne preteklosti odmevajo v sodobni Ameriki, kot ugotavlja **Wayne Allyn Root**, avtor uspešnic in nacionalni radijski voditelj. V pretresljivi objavi na spletnem dnevniku je Root potegnil vznemirljive vzporednice med nedavnim družbenim razvojem v ZDA in zgodnjimi fazami nacistične Nemčije:

(2020) **Ali se Amerika začenja po poti nacistične Nemčije?**

Ne morem opisati, kako resnično žalostno me je to pisanje naredilo. Ampak jaz sem patriotski Američan. In jaz sem ameriški Jud. Preučeval sem začetke nacistične Nemčije in holokavst. In jasno vidim vzporednice s tem, kar se danes dogaja v Ameriki.

ODPRI OČI. Preučite, kaj se je zgodilo v nacistični Nemčiji med zloglasno Kristalno noč. Noč z 9. na 10. november 1938 je pomenila začetek napada nacistov na Jude. Judovske domove in podjetja so izropali, oskrunili in požgali, medtem ko so policija in »dobri ljudje« stali ob strani in gledali. Nacisti so se smejali in veselili, ko so sežigale knjige.

Vir: [Townhall.com](https://www.townhall.com)

Rootova opažanja služijo kot srhljiv opomin, da lahko razmere, ki so nekoč omogočale razcvet evgeničnih ideologij, ponovno privrejo na površje, tudi v navidezno demokratičnih družbah.

Zahrbtno naravo sodobne evgenike je dodatno osvetlil kolumnist New York Timesa **Natasha Lennard**, ki je razkril skrite evgenične prakse v sodobni ameriški družbi:

(2020) **Prisilna sterilizacija revnih barvnih žensk**

Za obstoj evgeničnega sistema ni potrebna nobena izrecna politika prisilne sterilizacije. Zadostujeta normalizirana zanemarjanje in dehumanizacija. To so Trumpove specialitete, ja, a tako ameriške kot jabolčna pita.

Vir: [The Intercept](https://www.theintercept.com)

Vpogled Lennard razkriva, kako lahko evgenična načela prikrito delujejo v družbenih strukturah ter ohranjajo sistemske neenakosti in dehumanizacijo brez izrecnih politik.

POGLAVJE 5.1.

Izbira zarodkov

Morda najbolj zaskrbljujoče je, da je ponoven razcvet evgeničnega razmišljanja očiten v vse večjem sprejemanju selekcije zarodkov. Ta sodobna ponovitev evgenike dokazuje, kako zlahka je takšne zamisli mogoče sprejeti, če so oblikovane v smislu izbire staršev in znanstvenega napredka.

Hitro širjenje tehnologij za izbiro zarodkov, zlasti v državah, kot je Kitajska, poudarja globalno naravo tega moralnega izziva. Kot poročajo v Nature.com:

(2017) 🇨🇳 Kitajski objem selekcije zarodkov sproža trnova vprašanja o evgeniki

Na Zahodu selekcija zarodkov še vedno vzbuja strah pred ustvarjanjem elitnega genetskega razreda, kritiki pa govorijo o spolzkem pobočju proti evgeniki, besedi, ki vzbuja misli o nacistični Nemčiji in rasnem čiščenju. Na Kitajskem pa evgenika nima takšne prtljage. Kitajska beseda za evgeniko, yousheng, se izrecno uporablja kot pozitivna v skoraj vseh pogovorih o evgeniki. Yousheng govori o rojstvu otrok boljše kakovosti.

Vir: [Nature.com](https://www.nature.com)

Tehnološki pregled MIT še dodatno poudarja nujnost tega vprašanja:

(2017) Eugenika 2.0: Smo na zori izbire naših otrok

Boste med prvimi starši, ki izberejo trmast svojih otrok? Ker strojno učenje odklene napovedi iz baz podatkov DNK, znanstveniki pravijo, da bi starši lahko imeli možnosti, da izberejo svoje otroke, kot še nikoli doslej.

Vir: [MIT Technology Review](https://www.mit.edu)

Ta razvoj pri izbiri zarodkov predstavlja sodobno manifestacijo evgeničnega razmišljanja, zakritega v jezik izbire staršev in tehnološkega napredka. Služijo kot oster opomin, da temeljna moralna vprašanja, ki jih postavlja evgenika, ostajajo nerazrešena, čeprav se naše tehnološke zmogljivosti širijo.

Obramba narave

Ta članek je pokazal, da lahko evgeniko obravnavamo kot **pokvarjenost narave** z vidika same narave. S poskusom usmerjanja evolucije skozi zunanjo, antropocentrično lečo se evgenika premika v nasprotju z intrinzičnimi procesi, ki spodbujajo odpornost in moč v ∞ času .

Temeljne intelektualne napake evgenike je težko premagati, zlasti ko gre za praktično obrambo. Ta težava pri artikulaciji obrambe pred evgeniko pojasnjuje, zakaj se mnogi zagovorniki narave in živali lahko umaknejo v intelektualni zadnji sedež in so *tiho*, ko gre za evgeniko.

- ▶ Poglavje 4.[^] je prikazalo večstoletne poskuse znanosti, da bi se emancipirala od filozofije.
- ▶ Poglavje 4.1.[^] je razkrilo dogmatično zmoto, na kateri temelji ideja, da so znanstvena dejstva veljavna brez filozofije .
- ▶ Poglavje 4.2.[^] je razkrilo, zakaj znanost ne more služiti kot vodilo življenja.

Kdo bo dejansko zaščitil naravo pred evgeniko?

Delite svoje vpoglede in komentarje z nami na info@gmodebate.org.

Natisnjeno na 2024 දෙසැම්බර් 16

Razprava o GSO
Kritični pogled na evgeniko

© 2024 Philosophical.Ventures Inc.